

Ärende: VM/265/03.01.01/2019

Digi- ja väestötietovirastoa koskevat asetuseruonnokset

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit luonnoksista

Svenska Finlands folkting tackar ministeriet för begäran om utlåtande. Folktinget tar i enlighet med sitt lagstadgade uppdrag (1331/2003) ställning till aspekter som har betydelse för den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter.

Språket och digitaliseringen

Folktinget konstaterar att digitaliseringen av samhället utgör en viktig framtidsfråga för landets befolkning. Enskilda personers möjligheter att använda offentliga tjänster och delta i den samhälleliga verksamheten har en direkt anknytning till att de språkliga rättigheterna tryggas. Det är av central betydelse att den svenskspråkiga befolkningens lagstadgade rätt till tjänster på sitt eget språk tillgodoses i de offentliga digitala tjänsterna.

Justitiekanslern i statsrådet konstaterar att en allt viktigare strukturell förutsättning för att de språkliga rättigheterna ska kunna tillgodoses i framtiden är att båda nationalspråken beaktas i samband med digitala tjänster:

- ”De digitala tjänsterna ska kunna användas av den finsk- och svenskspråkiga befolkningen på lika villkor” (Justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2018, s. 14).

Regeringen lyfter fram de språkliga rättigheterna och digitaliseringen i sin berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2017: ”För att alla ska kunna dra nytta av digitaliseringens fördelar bör de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna beaktas redan i ett tidigt skede. I det här sammanhanget måste de språkliga rättigheterna tillgodoses för att digitaliseringen ska kunna utnyttjas fullt ut” (s. 122). Även regeringsprogrammet 2019–2023 tar fasta

på tryggheten av språkliga rättigheter: ”När omfattande digitaliseringsprojekt genomförs ska det säkerställas att de språkliga rättigheterna tillgodoses också i praktiken” (s. 110).

Men trots detta så är det inte självskrivet att myndigheterna tillhandahåller digitala tjänster och digital information på svenska i enlighet med språklagstiftningen. De högsta laglighetsövervakarna har redogjort för åtgärder och iakttagelser gällande språket och digitala tjänster i sina berättelser om verksamheten år 2018.

Justitiekanslern konstaterar att myndigheternas svenskspråkiga information på webben ofta har varit alltför begränsad. I sin beslutspraxis har justitiekanslern därför riktat kritik mot brister i flera myndigheters webbtjänster. Justitieombudsmannen redogör för ett flertal ärenden som gäller brister i myndigheternas svenskspråkiga information om sin verksamhet bland annat på webbplatserna och i sociala medier. (Justitiekanslerns i statsrådet berättelse för år 2018, s. 14 och Riksdagens justitieombudsmans berättelse 2018, s. 303–304)

Motsvarande erfarenheter har också Folktinget, som inom sin språkskyddsverksamhet har tagit emot tiotals anmälningar om brister i digitala tjänster på svenska och i information på svenska på myndigheternas webbplatser under de senaste åren. Folktinget konstaterar att situationen i nuläget är klart otillfredsställande. Det behövs snabba och målmedvetna åtgärder för att säkerställa den svenskspråkiga befolkningens lagstadgade rätt till offentliga digitala tjänster på sitt eget språk.

Folktinget hänvisar till att finansministeriet inom sitt ansvarsområde utvecklar den digitala förvaltningen. Folktinget ber ministeriet fästa särskild vikt vid tillgodoseendet av språkliga rättigheter i den fortsatta lagberedningen och i de utvecklingsprojekt som ministeriet ansvarar för. Därtill uppmanar Folktinget ministeriet att med stöd av språklagstiftningen fastställa språkliga riktlinjer för verksamheten i de resultatmål som ministeriet ställer upp för Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

Organisaatiouudistus

Kommentit organisointia koskevistä ratkaisuista ja vaikutuksista yleisesti

-

Kommentit Digi- ja väestötietovirastosta annettavaan valtioneuvoston asetukseen

Folktinget tar i det följande ställning till vissa av de bestämmelser som ingår i utkastet till statsrådsförordning om Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata.

2 § Medborgarrådgivning

Enligt utkastet utvecklar den nya myndigheten en tjänst som tillhandahåller medborgarrådgivning. Det är frågan om en allmän rådgivningstjänst för alla som använder offentlig service, och den stöder övriga myndigheters egna rådgivningstjänster.

Folktinget hänvisar till att var och en har rätt att använda svenska eller finska i kontakter med statliga myndigheter (10 § i språklagen). Myndigheterna ska i sin verksamhet se till att de språkliga rättigheterna förverkligas i praktiken (23 § i språklagen). Dessa bestämmelser har direkt betydelse för den nya myndighetens planering och förverkligande av rådgivningstjänsten.

Folktinget konstaterar att rätten till eget språk också omfattar personer som använder teckenspråk. Hur kommer den nya myndigheten att försäkra sig om att personer som använder finskt eller finlandssvenskt teckenspråk kan använda rådgivningstjänsten? Myndigheterna ska även använda ett sakligt, klart och begripligt språk med stöd av förvaltningslagen. Hur beaktas behovet av lättläst språk på finska och svenska i rådgivningstjänsten? Myndigheten ansvarar för att dessa rättigheter tillgodoses fullt ut, vilket är en förutsättning för att den språkliga jämlikheten ska kunna förverkligas.

Folktinget föreslår att ministeriet kompletterar detaljmotiveringarna till paragrafutkast 2 § med dessa ställningstaganden.

3 § Användarstöd för digitala tjänster

Enligt utkastet utvecklar myndigheten rutinerna och praxis för användarstödet för digitala tjänster. Avsikten är att myndigheten bland annat ska utfärda anvisningar för dem som producerar användarstöd för digitala tjänster och skapa god praxis.

Folktinget framhåller det viktiga i att all väsentlig information om språkliga rättigheter och skyldigheter ingår i de anvisningar och rekommendationer som myndigheten utfärdar för dem som producerar användarstöd för digitala tjänster.

Därtill understryker Folktinget att det också framöver kommer att finnas personer, som inte har digitala kunskaper eller som i övrigt saknar möjligheter att använda digitala tjänster. Enskilda personer måste ha rätt att välja på vilket sätt de kommunicerar med en myndighet. Om så inte är fallet äventyras enskilda personers rätt till god förvaltning och rättsskydd, vilket kan stå i konflikt med jämlikhetsbestämmelserna i 6 § i grundlagen.

Folktinget ber ministeriet beakta dessa ställningstaganden i samband med paragrafutkast 3 §.

4 § Sakkunniguppgifter och tjänster i samband med informationshantering inom den offentliga förvaltningen

I utkastet föreslås bestämmelser om de sakkunniguppgifter och tjänster i samband med informationshantering, som ska höra till myndigheten.

Justitieministeriet har utfärdat en rekommendation med praktiska anvisningar om tillämpningen av språklagstiftningen i webbtjänster, som riktas till ministerierna och deras förvaltningsområden samt till domstolarna (OM 7/58/2015). Dessa anvisningar är följaktligen tillgängliga för myndigheterna när de planerar och utvecklar sina webbtjänster.

Delegationen för informationsförvaltningen inom den offentliga förvaltningen har likaså utfärdat rekommendationer. Riksdagens förvaltningsutskott konstaterar: "Väsentligt för språkgrupperna är också rekommendationen JHS 173, som gäller utveckling av servicen. Den fäster uppmärksamhet i synnerhet vid hur de olika språkgrupperna bör beaktas när offentliga digitala tjänster utvecklas. Den fäster avseende vid de språkliga rättigheterna för såväl finsk-, svensk- och samiskspråkiga som teckenspråkiga när myndigheter ordnar digitala tjänster." (FvUB 27/2018 rd, s. 4)

Folktinget understryker för sin del ytterligare att det är av central betydelse att finska och svenska språket behandlas likvärdigt när de digitala tjänsterna utvecklas. Tvåspråkigheten ska beaktas redan från början av planeringsprocessen, så att rätten till service på det egna språket säkerställs i systemlösningarna. De digitala tjänsterna ska planeras parallellt, så att de kan tas i bruk samtidigt på finska och svenska, vilket också gäller uppdatering av tjänsterna. Därtill ska all väsentlig information om tjänsterna finnas på båda språken.

Folktinget ber ministeriet uppmärksamma dessa ställningstaganden i samband med paragrafutkast 4 §.

6 § Behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper

I utkastet föreslås bestämmelser om särskilda behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper samt om hur många tjänster som omfattas av behörighetsvillkor som gäller språkkunskaper.

I syfte att trygga den svenskspråkiga befolkningens tillgång till tjänster ska för sex av tjänsterna som härads skrivare som behörighetsvillkor gällande språkkunskaper ställas utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i svenska samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i finska. För 21 tjänster i fråga om vilka högskoleexamen inte är ett föreskrivet behörighetsvillkor ska som särskilda behörighetsvillkor gällande språkkunskaper ställas goda muntliga och skriftliga kunskaper i svenska samt nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i finska.

Folktinget understryker att det är synnerligen väsentligt att de föreslagna tjänsterna vid den nya myndigheten omfattas av särskilda behörighetsvillkor gällande språkkunskaper i syfte att trygga den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter. Folktinget förutsätter att myndigheten understryker betydelsen av faktiska kunskaper i svenska hos personalen också i övrigt för att försäkra sig om att myndigheten i alla sammanhang kan tillgodose den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter.

Folktinget önskar att ministeriet beaktar dessa synpunkter i samband med paragrafutkast 6 §.

Rekistereitä ja tiedonhallintaa koskeva sääntely

Kommentit tietojen käsittelyä koskevista ratkaisuista

-

Kommentit väestötietojärjestelmästä annetun valtioneuvoston asetuksen muutosehdotuksista

-

Kommentit holhousasioiden rekisteristä annettavaan valtioneuvoston asetukseen

-

Tekniset säädösmuutokset

Kommentit teknisluonteisista säädösmuutosehdotuksista (mm. nimen muutos ja säädösviittauksen muutos), jotka seuraavat organisaatiouudistuksesta

Myndighetens namn i kortform

Folktinget hänvisar till att Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata sannolikt kommer att använda namnet i kortform i vissa sammanhang. Eftersom finska och svenska språket är likvärdiga nationalspråk, så ska språken behandlas likvärdigt också när det gäller myndighetens namn i kortform. En svenskspråkig förkortning bildas av myndighetens svenskspråkiga namn enligt samma kriterier som den finskspråkiga förkortningen bildas av det finskspråkiga namnet.

Ifall myndigheten går in för att använda den finskspråkiga förkortningen DVV (Digi- ja väestötietovirasto), så ska förkortningen MDB (Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata) användas i svenskspråkiga sammanhang. Folktinget rekommenderar Institutets för de inhemska språken expertis för ytterligare ställningstaganden kring denna fråga.

Puuttuuko asetusluonnoksista jokin valtioneuvoston asetus, jota olisi muutettava organisaatiouudistuksen johdosta?

-

Beijar Kristina
Svenska Finlands folkting